

ĈI TIE ESTAS TROVEBLA HUNGARE:

[Eszperantóval Virtus](#)

Per Esperanto por la mond kulturo. Eszperantóval a kultúráért
Főszerkesztő, çefredaktoro : [Szabadi Tibor J.](#)

Kultúra

400 éve született padre António Vieira (Portugália)

[Szabadi Tibor J. - 2008.03.09 20:38](#)

Padre (atya) António Vieira ['pádre án'tonju vi'ejrá] 1608. február 6-án született Lisszabonban, 1697. július 18-án halt meg Bahiában. Vieira jezsuita pap

400 éve született padre António Vieira (Portugália)
João José Santos írása alapján

Padre (atya) António Vieira ['pádre án'tonju vi'ejrá] 1608. február 6-án született Lisszabonban, 1697. július 18-án halt meg Bahiában. Vieira jezsuita papként sokat prédikált, fontos diplomáciai tevékenységet végzett, mint politikus, és kiváló író volt. *Fernando Pessoa* szerint, a portugál nyelv császára volt, és lényegében úgy tekintenek rá, mint nyelvének legkiemelkedőbb prózáírójára. A retorika mestereként tökéletes stílusban írt, melyben a szóképek úgy követték egymást, mint a gondolat eszközei az ember méltóságának a szolgálatában. Abban a 17. században élt, ahol a barokk esztétika volt az uralkodó. Művészi módon dolgozta

ki a szavakat, a mondatokat és a szöveget, amelyek nála nyertek tökéletességet, és soha nem kerültek légüres térbe, mint sok kortársáé, akik féltek az inkvizíció karmaitól, és ezért szövegeiket sokszor értelmetlen szóvirágokká alakították át. De Vieira egyáltalán nem tette ezt. Minden úgy működött, ahogy megírta, semmi sem volt hiábavaló.

Vieira a családja négy gyermeke közül volt az elsőszülött. Az apa *Alentejo*-i (egyike Portugália tíz történelmi tartományának, az ország közép-keleti részében) származású, az anyja lisszaboni. Apai nagyanyja származását tekintve néger. Ez idő tájt Alentejo tele volt négerekkel, akik hatalmas gabonátblákon dolgoztak. Manapság alig látható néger ezen a vidéken, mivel időközben teljesen összekeveredtek a fehérekkel. Anyjától tanult meg írni, olvasni, mivel apja állami hivatalnokként kiment a braziliai Bahiába dolgozni, amikor ő egy éves volt.

7 éves korában, családotól kimentek Bahiába, amely abban az időben még portugáliai területnek számított. 1623-ban, 15 évesen került a jezsuiták kollégiumába. Néhány hónap múlva, szent *João* nevű faluban keresztény missziót látott el. 1624-ben hollandok foglalták el a helyiséget, és a jezsuiták, így Vieira is, az ország belsejébe menekültek. Ekkor tanult meg néhány indián nyelvet. 1626-ban, 18 éves, és az Olinda-i kollégiumba került, ahol retorikát tanított két éven keresztül. Ezután visszatért Bahiába. Ez idő tájt írt szövegmagyarázatokat *Seneca** és *Ovidius** szövegeihez. Sajnos ezek a magyarázatok elvesztek. 1633-ban írta meg és mondta el az első négy prédikációját. 1635-ben 27 évesen szentelték pappá *São Salvador* ban Bahiában, amely az akkori Brazília fővárosa.

1638. 30 éves, amikor kinevezik a Salvador-i kollégiumba teológia tanárnak. Ekkor írt néhány vallási magyarázatot bibliai szövegekhez, ezek szintén elvesztek.

1640-ben a hollandok a tenger felől újra megtámadták Bahiát. Ezért megírta azt a prédikációját, amelyik a portugál fegyvereknek kívánt sikereket a hollandok ellen.

1641. visszatért Lisszabonba, hogy bemutatkozzon az új, 4. *Don João* királynak, és kérje a támogatását Portugália függetlenségének a létrehozásáért a 60 évnyi (1580-1640) spanyol uralkodás alól.

1642-ben prédikált először a királyi kápolnában. Továbbá ebben az évben tett említést szent Antal prédikációjáról. Ebben a prédikációjában kérte a nemeseket és az egyházat, hogy anyagilag vegyenek részt a háború támogatásában, mivel ez a két társadalmi osztály nem fizetett adót. Mert ekkor adót, csak a kereskedők és a nép fizetett.

1643-ban javasolta 4. *Don João* királynak, fogadják be az országba a kereskedő zsidókat, mert az országnak pénzre volt szüksége. Ő szorgalmazta szintén a Kereskedelmi Társulat létrehozását is, és az indiai földművelés termékeit bevinni Brazíliába. 1644-ben egy másik prédikációban javasolta, hogy állítsák fel ennek a társaságnak úgy Brazíliában, mint Indiában a létrehozását.

1646-ban a király hollandiai diplomáciai munkával bízta meg. Lisszabonba visszatérve javaslatot küld a királynak a zsidókat illetően. 1647-ben visszatért Hollandiába, hogy békés üzletelést folytasson ezzel az országgal. Ekkor már a hollandiai zsidók is együttműködtek vele.

1649-ben ő hozta létre Brazíliában az Általános Kereskedelmi Társulatot, kiváltságot szerevezve: tőkehal, olívaolaj, bor és búza kereskedésére. Ezért nyomás

nehezedik rá, hogy hagyja el a Jézus Társulatot. A király védi meg. Feljelentések mennek ellene az inkvizícióhoz. Ekkor írja meg a „Jövő történetét”.

1650. első diplomácia szolgálata Rómában. Megfenyegetik, megölik. Folyamatosan prédikál, ír.

1652. végén, mint jezsuita misszióvezető tért vissza Brazíliába, *Marinha Grande* és *Paraó* vidékére. Először *Caboverda* ban tölti a karácsonyt. 1653. január 16-án érkezik *Marinha Grande*be, ahol prédikációjában erősen kikel a rabszolgaság ellen. 1654. Vieira visszatért Lisszabonba, hogy a királytól új szabályokat kérjen a *Marinha Grande*ben élő bennszülöttek alapszabályát illetően. Mielőtt visszatért volna Brazíliába, elmondta a legismertebb, és lehet, hogy a legjobb prédikációját: „Szent Antal és a halak” címmel. Útközben, közel *Açores* hez, hajóját holland kalózok támadták meg, és elrabolták. *Açores*ben szigetről szigetre vándorolt, mire végül egy angol hajó vitte őt el Brazíliába.

Vieira tovább prédikált, tovább írt, tovább védelmezte a bennszülötteket. 1655-ben kapott teljes hatalmat arra, hogy megszervezhesse a bennszülöttek életét a falvaikban.

1658. Ekkor, 50 évesen kinevezik ún. látogatónak.

1660-ben az inkvizíció pert indított a letartóztatására. Egy év múlva maláriában megbetegszik.

1662-ben politikai problémák keletkeznek 6. *Don Affonso* király és a királynő között, Vieira a királynő pártját fogja, ezért *Porto* ban kell laknia. Az inkvizíció törvényszéke eretnokség vádjával perelte be. Betegsége miatt *Vila Franca de Xira* birtokon töltött némi időt. 1663. Az inkvizíció arra kötelezte, hogy *Coimbra* ba menjen, és megtiltották neki, hogy visszamenjen Brazíliába. 1664 Vieirát letartóztatták és az inkvizíció börtönébe került. Először házi fogság a *Coimbra*-i Kollégium börtönében, letartóztatása után kerül az inkvizíció börtönébe, perének végéig, 1666-ig. 1667-ben az inkvizíció azt az ítéletet hozta, hogy Vieira csak a Jézus Társaságnál lakhat, és nincs joga prédikálni.

1668. 60 éves, amikor Vieira kiszabadult. Ekkor kapott csak jogot arra, hogy meghatározott dolgokban imát mondjon, amelyekben megvádolták. 1669-ben Rómába utazott, hogy megszabaduljon az inkvizíció által ráerőltetett vádaktól. Átutazta Európát és Rómában maradt 1675-ig. 1673-ban prédikálhatott Svédországban Krisztina királynő előtt.

1674-ben Vieirának sikerült 10. Kelemen pápától felmentést kapnia a portugál inkvizíció törvényszékének minden ellene felhozott gyanúsítási vádja alól, és feljogosították az újkeresztények (a zsidók) érdekében szólni, miután erről is döntöttek. 2. *Don Pedro* követelte Portugáliába történő visszatérését.

1675-ben érkezett vissza Lisszabonba feloldozva a múlt bűnei alól, és megszabadult örökre a portugál inkvizíció illetékességétől. De csak a portugáltól, de nem utazhatott keresztül Spanyolországon, így Portugáliába csak hajóval mehetett.

Portugáliába érve folyamatosan írt, miként azt tette egész életében. 1679-ben közölhette prédikációinak az első kiadását.

1681. 73 évesen végérvényesen visszatért Bahiába. Portugáliában a király és a püspökök kérték újra az inkvizíció törvényszékének a visszaállítását. A coimbrai tanulók felgyújtották Vieira képeit, így ünnepelve az inkvizíció visszatértét.

1682-ben a segítségével létrejött *Marinha Grande*ben a Kereskedelmi Társulat. Lisszabonban kiadták prédikációinak második kötetét.

1683-ban a mexikói egyetem hallgatói kegyelettel adóztak neki. Lisszabonban kiadták prédikációinak harmadik kötetét.

1688. 80 éves, habár többé nem képes utazni, mégis kinevezik Főlátogatónak Brazília összes tartományába. Három éven keresztül látta el ezt a posztot.

1690-ben a könyveiért kapott pénzből támogatta *padre João de Barros* ['*pádre zsu'äu de 'bárus*] misszióját a bahiai indiánok között. A Jézus Társulatban történt belső viták miatt újra elhallgatott.

88 évesen írja meg utolsó prédikációját: *Tereza hercegnő boldog születéséről*.

1697-ben, már 89 évesen, készítette el prédikációinak 12. kötetét. Július 18-án halt meg a bahiai Salvador városában. Még ez év decemberében, a Jézus Társulat vezetője közzétette, hogy Vieirának igaza volt az utolsó panaszában. Az a bírond, amelyben sok írását őrizték, eltűnt.

Éveken keresztül, művei különböző kiadásokban láttak napvilágot. 2000-ben, a lisszaboni Nemzeti Könyvtár jelentetett meg tőle egy kritikai művet: „*Clavis Prophetarum* (3 Könyv)” /A próféták kulcsa/, latinból fordították portugálra „*Arnaldo do Espírito Santo*”, amit a lisszaboni egyetem szépirodalmi fakultásának latin filológus professzora 'követett' el. Ez a professzor felismerte, hogy a szerző minden sora megérdemli a tiszteletet.

Vieira sokszor ismételte prédikációiban *P. C. Scipio* / római politikus, tábornok, toldaléknéven «Afrikai» (235-183 Kr.e.)/ mondatát annak, aki legyőzte Hannibált: (latinul: „*Patria ingrata, non possidebis ossa mea*”) /Hálátlan haza, nem lesznek tiéd a csontjaim/. Valójában 1720-ben, Vieira urnába tett csontjai, eltűntek. Sok szövege

közül többek között ezt is állította: „A portugálok kicsi országa olyan, mint egy bölcső, és az egész világ az övék, hogy meghaljanak.” Ez rá is érvényes volt, mivel meghalhatott volna, Olaszországban, Svájcban vagy bármely más országban. Egy másik bölcs mondása szerint: „Ebben a világban, nagyon sok nyomorúság létezik, mely nem tudatlanság. De nem létezik tudatlanság, mely nem nyomorúságos.”

Eszperantóból fordította: Szabadi Tibor J.

Megjelent:

La Karavelo *n-ro 006. marto 2008.* közlés, a főszerkesztő engedélyével

Tradukita el Esperanto, permesite de la literatura revuo de La Karavelo (n-ro 006, paĝo 10-11)

Magyarázat:

* Seneca, Lucius Annaeus (Corduba, ma Cordoba, Sp., Kr.e. 4. és Kr.e. 1. között – Róma mellett, Kr. u. 65 áprilisa) római filozófus, államférfi, költő, drámaíró

* Publius Ovidius Naso, avagy röviden csak Ovidius (Sulmo, ma Sulmona, Ol., Kr.e. 43. március 20. – Tomis [avagy Tomi], ma Konstanca, Ro., Kr. u. 17 vége vagy 18) a római aranykor költője

<http://www.alentejohome.com/page-District+Beja-211.html>